

VELIK POMEN ZAPUŠČINE MARJANA ROŽANCA

Marjana Rožanca, pisatelja, dramatika, esejista in publicista vsi poznamo. Seveda, saj je bil Moščan. V zadnjem času (po njegovi smrti) smo o njemu lahko veliko prebrali. Mnogi kulturni delavci so se razpisali o njegovem življenju in delu. Nihče pa ni pisal o njegovi zapuščini – dokumentarnem gradivu, ki je nastajalo v času njegovega življenja. Le tega je na predlog Zgodovinskega arhiva Ljubljana Komite za družbene dejavnosti razglasil za arhivsko gradivo, kar pomeni, da je to gradivo »uradno« došlo trajni pomen za znanost in kulturo. Predlog se je lahko izvedel le na podlagi temeljitega popisa avtorjeve zapuščine. Kot delavec Zgodovinskega arhiva Ljubljana sem bil zadolžen, da to zapuščino popisem.

Že ob samem pogledu nanj sem videl, da ne bom imel težkega dela. Gradivo je bilo v glavnem urejeno in kronološko zloženo po fasciklah. Se pravi, Marjan Rožanc je vsak dokument, vsak dopis, pismo, ki ga je dobil oziroma odposlal, spravil v fascikel tako kot je prispel oziroma ga je odposlal. Ob tem pa je seveda iz časopisov izrezoval članke, katerih avtor je bil sam, ki so govorili o njemu in, ki so ga zanimali. Vse te je ravno tako kronološko vključeval v fascikle med dokumentacijo, zato se mi je zdelo najprimernejše da popisem vsak dokument posebej.

Na koncu sem napravil popis, ki vsebuje 52 tipkanih strani. Za zapuščino, ki je shranjena v 9 arhivskih skatlah in ki obsega časovno obdobje od 1928 do 1991, je to res veliko, vendar nujno potrebno, da dobiš pregled nad gradivom.

Pri Marjanu Rožancu ne gre za literarno zapuščino. Sicer se v fondu nahaja nekaj tekstov in rokopisov njegovih kratkih del (zgodb, esejev, razmišljanj, tudi pesmi...) in prevodov, ki verjetno nikoli niso bili objavljeni, vendar v primerjavi z njegovim opusom ni to nič. So pa v zapuščini ČASOPISNI IZREZKI vseh njegovih del in prevodov, ki so bila objavljena. Kot je razvidno je največ pisal za mariborski Večer. Ta mu je objavil vrsto zgodb, katerih tudi mnogi bralci, ki danes Rožanca poznajo, niso brali. Tudi v Naši skupnosti je veliko objavil. Od februarja do junija 1970 so izhajale »Moje Moste.« Pa zgodba o OF. Naša skupnost je objavila tudi veliko pogovorov z njim, ki se ravno tako nahajajo med njegovo zapuščino.

Vsem je znano da je Marjan Rožanc začel svojo pot kot sportni novinar. Številni časopisni izrezki to dokazujejo. Največ časopisnih izrezkov pa govori

o njemu, njegovem delu in o vsemu kar se je v zvezi z njim dogajalo.

Vsi SCENARIJI, ki jih je napisal so seveda sestavni del njegove zapuščine. Posebno vrednost pa predstavlja Rožančeva OSEBNA KORESPONDENCA. Njena velika vrednost je v tem, da je vsa pisma pisal v dvojniki. Torej problemom, mislim, idejam, dogodkom, o katerih je razpravljal z dopisovalci lahko sledimo od začetka do konca. Med korespondenco se nahaja tudi veliko razglednic, dopisnic, čestitk in drugih dopisov založb, tiskarn in drugih ustanov s katerimi je sodeloval.

OSEBNO DOKUMENTACIJO v zapuščini predstavlja nekaj njegovih knjžic (šolskih – spričevala, bančnih, vojna), priznanj in 101 fotografij, vezanih na njega, njegovo družino in delo. V zapuščini je tudi 16 ILUSTRACIJ, delo Marjana Rožanca. Le te pa opazimo tudi na nekaterih njegovih neobjavljenih tekstih. Na koncu naj omenim še gradivo, ki je nastalo ob smrti Marjana Rožanca. Poleg obvestila o pogrebu, osmrtnic iz časopisov, fotografij s pogreba, sožalnih brzojavk, telegramov in pismen in žalne knjige naj na tem mestu omenim tudi revije, ki so mu posvetile veliko pozornost. Seveda to ni gradivo, ki ga je ustvaril Marjan Rožanc, je pa gradivo, ki se nanaša nanj, ki govori o njemu. Zapuščina brez take vrste gradiva ravno tako ne bi bila kompleksna.

Arhivska zapuščina Marjana Rožanca je torej temeljito urejena in popisana in zasluži, da smo jo razglasili za »kulturni spomenik«. Z njo smo Slovenci na področju kulture veliko pridobili. Tisti, ki jo bo preučeval bo iz nje izvedel praktično vse o pisateljevem življenju in delu. In niti težkega dela ne bo imel.

Boris Rozman

MARJAN ROŽANEC V ZBIRKI INTERPRETACIJE

Nova revija si je zamislila knjižno zbirko, v kateri bi različne slovenske književnike študijsko obdelali znani domači kritiki in esejisti. Prva knjiga te zbirke je posvečena Marjanu Rožancu (1930–1990).

Knjigo je pripravil in uredil Aleksander Zorn, v njej pa sodelujejo poleg urednika še naslednji avtorji: Jani Virk, Tomo Virk, Manca Košir, Edvard Kovač, Marko Uršič, Marko Pogačnik, Drago Bajt, Goran Schmidt in Taras Kermauner. Knjigo dopolnjujejo še intervjuji, ki so jih z Rožancem imeli Manca Košir, Andrej Inkret in Branko Hofman in so bili pred tem že objavljeni v revijah. Zanimivi sestavek »Večer s študenti na Gerbičevi 51 a« pa je lastno Rožančovo pričevanje o 60. letih. Knjigo zaključujejo Rožančevi biografski in bibliografski podatki.

Ker je opus Marjana Rožanca dokaj obsežen (samo njegovih samostojnih leposlovnih in esejističnih knjig nastejemo kar 22!), se posamezni interpreti niso ukvarjali s celotnim Rožančevim delom, ampak s posameznimi vidiki ali izseki njegovega dela. V sestavku »Biti in ljubiti: nemara pisati« je Aleksander Zorn obdelal avtobiografski opus Marjana Rožanca, ki je za avtorja močno značilen, za najboljše svoje tovrstno delo roman Ljubezen pa je dobil avtor celo nagrado Prešernovega sklada (ta roman izjemno pritegljivo pripoveduje o Zeleni jami pred 2. svetovno vojno in med njo, doživel pa je tudi kakovostno filmizacijo).

Posebej velja omeniti še prispevek Manca Košir (Zenska ali iskanje Boga): erotika in bogoskotelstvo sta namreč nedvomno vidni Rožančevi določnosti. Dva pogleda na Rožančovo verništvo podajata Marko Uršič (Samota in skupnost: Marjan Rožanc kot krščanski gnostik) in Marko Pogačnik (O pojmu »dobrega hudiča«). Taras Kermauner pa nam v spisu »Rožanc v obdobju Revije 57 in Perspektiv« prikaže ne le avtorja, marveč tudi okoliščine tedanjega časa (konec 50. in začetek 60. let). Morda velja tu spomniti vsaj na afero z Rožančevim igro Topla greda (njena tema je bila socialistično kmetijstvo!). Krstno predstavo te igre leta 1964 je nasilno prekinilo »ogorčeno ljudstvo«, pripeljano s podeželja v Ljubljano. Igra sama pa je bila tako rekoč »zaprta« do leta 1990, ko je slednjica izšla v knjigi. Prav zares, knjige (in igre) imajo svoje zelo specifične usode.

Andrijan Lah

INTERPRETACIJE

IO SO KONČANE, PRED DURMI JE PLANICA

Damjana Frasa je težko dobiti doma. Je bodisi na pripravah, bodisi na tekmovaljih. Ulovili smo ga, tik preden je odšel na treninge v Planico in ravno še imeli dovolj časa za teh-le nekaj vprašanj:

– Olimpijada je za vami. Kako bi ocenili dosežke?

Mislím, da je bilo v redu, še posebej zato, ker je bila to zame prva olimpiada. Sicer pa se mi zdijo rezultati zadovoljivi in upoštevatni moramo, da so Olimpijado polne presenečenj.

– Kaj pa pravite o mladem Niemminenu, ki je tako z lahkoto pometa z vso svetovno elitto?

»Dober je«, je čisto na kratko odgovoril Damjan in temu najbrž res ni več kaj dodati.

– Pred kratkim ste tekmovali v Schwarzwaldu.

Res je. V Nemčiji smo tekmovali

Nogometno društvo Slovan-Mavrica bo čez slabo leto praznoval 80-letnico uspešnega delovanja. Klub, ustanovljen leta 1913, je najstarejši v Sloveniji. V svoji dolgoletni zgodovini je doživel več vzponov in padcev. Prav zdaj so pri tem nogometnem društvu, s katerim je nekaj utripalo srce vseh Moščanov, odločno zakorakali na nova pota, na katerih naj bi klubu vrnili priljubljenost in ugled.

Januarja je imel Slovan-Mavrica po dveh letih spet volilno skupščino, na kateri so pohvalno govorili o minuli sezoni, ko je člansko moštvo osvojilo 2. mesto v slovenski ligi, mladinci pa celo naslov slovenskega prvaka. Toda nove zahteve in cilji sodobnega nogometa so narekovali novo, ustrežnejšo organiziranost. V minulemu obdobju je le peščica zanesenjakov vodila klub, se nenehno otepal z denarnimi težavami, novim nalogam pa ni bila kos. Ko je trgovsko podjetje Mavrica sprejelo pokroviteljstvo nad klubom in sta društvu na pomoč priskočila še Nissanauto in Intertrans (zanimivo je, da nobeno od obeh podjetij ni iz Most), so pri Slovanu-Mavrici pokrili stare dolgove in zagotovili naj-

nujnejši denar za preživetje kluba.

Novi upravni odbor, izvršni odbor in komisije kluba so si za novo obdobje zastavili ambiciozne načrte. Med prvimi cilji je treba omeniti prizadevanja klubskega vodstva, da bi Kodeljevo spet postalo zbirališče moščanskih ljubiteljev športa, posebno nogometa.

Finančni položaj v društvu je še naprej izjemno težaven. Zato so tekmovalni izidi prvega moštva potisnjeni nekoliko v stran, poglavito delo pa je usmerjeno v utrditev stabilnosti kluba in čim boljšo organizacijo dela z mladimi, ki bo temeljilo na najsodobnejših prijemih. Posebno pozornost klub namenja vzgoji mladih. Klubske funkcije si prizadevajo vzgojiti športne osebnosti v okviru družbeno priznanih norm, ki med drugim pomenijo kulturno vedenje na igrišču in zunaj zelenih nogometnih površin.

Vsak dan se na nogometnih igriščih na Kodeljevem zbere približno 200 fantov od 8. do 18. leta starosti, da o članskem moštvu sploh ne govorimo. Ti vadijo pod nadzorstvom šestih strokovnjakov, ki jih vodijo tudi na tekmah.

Proces vzgoje mladih nogometašev, kar je prvi cilj kluba s Kodeljevega, pa je precej drag. Sistemsko sredstva so pičila in ne zadostujejo niti za skromne honorarje trenerjev. Zato je zbiranje sredstev za iz-

SLOVAN MAVRICA JE NAŠ KLUB

napačen. Prav sedaj bosta začeli z intenzivnejšim delom – trenirali bosta dvakrat na dan po dve uri. Vprašanja, kot so: 'Ja kaj pa šola, saj mora hudo trpeti?', pri nju ne bi padla na rodovitna tla, zato jih nisem poskušal postavljati. Obe sta dobri učenki, marsikdaj pa so, kot pravita, uvideni tudi učitelji (slava tudi njim). Njuna prihodnja hiša modrosti bo športna gimnazija, na vprašanje 'Kaj pa potem?', pa sta se zazrli v daljave in vprašanje je, če sta tudi tam sploh kaj videli. Ko smo prišli do opreme, je bil dovolj le bežen pogled na njune, lepo slovensko rečeno, športne čevlje. Mimogrede, dinozavrov v telovadnici ni bilo opaziti. Žogice so potrošni material (10 SLT ena), prav tako tudi gumijaste obloge za lopar (50 DEM). Slednje se hitro obrabijo. Še hitreje, če lopar iz veselja, večkrat pa iz jeze, vržeš na tla. Na vprašanje, ali se to zgodi pogosto – Hi, hi, hi. Na vprašanje, kakšno kariero si želiš – spogledovanje. Na vprašanje, kako je kaj s fanti (pa ne katerimkoli) – Ha, ha, ha. Odgovori, ki ne povedo nič, ali pa vse. Tega ne zna noben računalnik.

● Ekipa, v kateri igra Špela Polončič in Biljana Todorovič, je predani v konkurenci pionirk osvojila tretje, lani drugo in letos prvo mesto (letos pojem 'naša država' ne pomeni več isto, kot lani). Med pionirkami posamezno (državno prvenstvo) je bila lani Biljana prva, Špela tretja, letos pa Špela prva in Biljana druga. Kot pravi trenerji, so napovedi za naprej nehalne. Vsekakor pa sta obe v svoji kategoriji trenutno brez konkurence. Njun uspeh na državnem prvenstvu ni bil nepričakovan. Vsa pota so jima torej odprta. Važna pa so križišča.

Klub Kajuh Slovan bo imel torej srečo, če mu bo uspelo skrinjo še naprej polniti z zlatom. Še večja sreča bo, če se na koncu ne bodo pojavili možje s črno prevezo okrog očesa in skrinje (seveda polne) ukradli. Bolje se bodo počutili tudi v novih športnih prostorih, ki še visijo v zraku. To in še marsikaj drugega pa je odvisno od denarja (kateri, pomislite, v komunizmu sploh ne bi bil potreben). Zaželimo jim srečo.

P. S. Ko sem odhajal, sem hotel suniti eno izmed nešetih žogic, ki so ležale po tleh. Sram te bodi. IZTOK STRŽINAR

poznate tisti obrabljeni rek iz slabih filmov in pogrošnih stripov: 'Počakajmo, da izkopljejo zaklad, potem jim ga pa vzamemo.' Vsaka razlaga bi bila odveč.

Zdaj pa o nečem, kar bi moralo stati na začetku tega prispevka. Pravzaprav gre za dve osebi, zaradi katerih je ta pisarija sploh nastala. Da sta prvič omenjeni šele tu, lahko opravičim z rekom: 'Najboljši prihajajo na koncu!' ali pa 'Zakladi so vedno dobro skriti!'. Gre za Špelo Polončič in Biljano Todorovič. Kratko in jedrnat; sta državni ekipni prvakinji v pionirski konkurenci (v ekipi je poleg njiju še Ana Polončič, katere čas šele prihaja). Obe hodita v osmi razred OŠ Ketteja in Murna in obe sta začeli vihteti lopar v drugem razredu. Trenirata enkrat na dan. Ko ste prebrali prejšnji stavek, je bil ta že

MLADI BLESTIJO – Mladinci Slovana-Mavrice (v temnejših dresih) so na najboljši poti, da obranijo lanski naslov slovenskega prvaka. Mark Winterleitner (z žogo) je bil neustavljiv tudi za mladince z Viča.